

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Докторантура та аспірантура

ПРОГРАМА
педагогічної практики здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Одеського державного університету внутрішніх справ

Спеціальність: 081 Право

Обговорено та схвалено на засіданні
Навчально-методичної ради ОДУВС
Протокол від 29 вересня 2021 року № 2

ОДЕСА – 2021

ВСТУП

Педагогічна практика є складовою частиною освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, обов'язковим компонентом підготовки науково-педагогічних працівників, що забезпечується поєднанням теоретичної підготовки з практикою.

Педагогічна практика, обсягом у три кредити, входить до переліку обов'язкових освітніх компонентів програми підготовки докторів філософії за освітньо-науковою програмою «Право».

1. Мета та завдання педагогічної практики

Метою педагогічної практики є набуття досвіду педагогічної діяльності; закріплення і поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання в аспірантурі (ад'юнктурі); поглиблення та застосування фахових знань у розв'язанні конкретних педагогічних завдань практики; отримання уявлень про діяльність кафедри на посаді науково-педагогічного працівника у період проходження практики; набуття досвіду проведення під безпосереднім керівництвом керівника практики семінарських та практичних (тренінгових) занять, а також консультацій; інтеграції науково-дослідної та педагогічної діяльності практикантів; впровадження результатів дисертаційної роботи в освітній процес; формування педагогічних здібностей на основі первинного досвіду практики; формування навичок самоосвіти і самовдосконалення.

Завдання педагогічної практики:

навчальні:

1) знання нормативно-правової бази, що регламентує організацію освітнього процесу у закладі вищої освіти, функціональні обов'язки науково-педагогічного персоналу та основ методики викладання;

2) формування навичок та використання теоретичних знань з фахових дисциплін у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань заняття;

3) формування психолого-педагогічної готовності до проведення занять з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;

4) опанування сучасними освітніми технологіями та методами навчально-виховної роботи;

наукові:

1) поглиблення знань з фахових навчальних дисциплін (вільне оперування категоріально-поняттєвим апаратом правових наук; реалізація вмінь формулювати ознаки, структурні елементи, класифікаційні підстави для видової характеристики юридичних понять та категорій);

2) самостійне вивчення передового педагогічного досвіду, узагальнення й використання його у професійній діяльності;

3) формування вмінь здійснення науково-дослідницької роботи у процесі практики;

4) вироблення навичок грамотного перетворення наукової інформації в навчальний матеріал (обґрунтовувати державно-правові явища з позиції чинного законодавства, монографічних та дисертаційних досліджень тощо; критично оцінювати державно-правову дійсність);

виховні:

1) виховування інтересу до педагогічної діяльності;

2) формування потреби у педагогічній самоосвіті та самовдосконаленні;

професійні:

1) формування:

– вмінь та навичок педагогічного впливу на особистість;

– навичок використання професійної риторики, організації процесу спілкування і управління ним;

– вмінь володіння технікою мови, прийомами, що допомагають переконувати, критикувати, досягати рішень, компромісів і конвенцій;

– вмінь володіння культурою педагогічного спілкування, а саме: уміння слухати, ставити запитання, аналізувати відповідь;

– здатності до оцінювання навчальних досягнень студентів відповідно до встановлених критеріїв та використання інноваційних методів та прийомів оцінювання їх навчальної діяльності;

– вмінь розробляти фабули ділових ігор, ситуаційних задач, тренінгів, квестів, різні види тестів;

– здатність здійснювати відбір і реалізацію змісту навчального матеріалу відповідно до мети і завдань освіти з урахуванням її функцій, а також особливостей навчального закладу, навчальних груп, окремих студентів;

– здатність подавати навчальний матеріал доступно і переконливо;

– здатність методично доцільно використовувати традиційні та інноваційні види посібників (електронних, мультимедійних), аудіативні, аудіовізуальні та візуальні технічні засоби навчання;

– здатність застосовувати форми і методи дистанційного навчання (дистанційних лекцій, веб-семінарів, навчальних чатів);

2) визначати:

– організаційну структуру заняття залежно від мети, змісту та конкретних умов проведення;

– форми, методи, засоби навчання, що відповідають дидактичним принципам, враховуючи вікові та психологічні особливості здобувачів вищої освіти у конкретних умовах навчання;

– навчальну, розвиваючу, виховну мету заняття зі спеціальності, організаційні форми й методи їх реалізації;

3) добирати, а в разі необхідності виготовляти, дидактичний матеріал та наочність відповідно до пізнавальної мети (підтверджувати теоретичні положення та висновки прикладам з юридичної практики);

4) дидактично обґрунтовано застосовувати технічні засоби навчання (ознайомлення із системою MOODLE, розміщеної на веб-порталі ОДУВС).

Педагогічна практика організовується та проводиться відповідно до вимог п. 2 Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», «Положення про докторантуру та аспірантуру Одеського державного університету внутрішніх справ».

2. Перелік компетентностей та результатів навчання

ЗК 03. Здатність здійснювати організацію освітнього процесу та підготовку здобувачів вищої освіти до професійно-орієнтованої діяльності.

ЗК 04. Здатність ініціювати і розробляти інноваційні проекти та управляти ними.

ЗК 06. Здатність ефективно спілкуватись, обмінюватись думками із загальною та спеціальною аудиторією у національному та міжнародному контексті, а також подавати інформацію у зручний та зрозумілий спосіб.

СК 03. Здатність ідентифікувати, збирати, опрацьовувати, аналізувати та критично оцінювати результати правотворчої діяльності, виробляти пропозиції щодо її удосконалення.

СК 05. Здатність використовувати інформаційно-правові ресурси, здійснювати збір та обробку правової інформації в телекомунікаційному секторі.

СК 06. Здатність здійснювати пошук, обробку та аналіз фундаментальних праць провідних вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі дослідження, конструктивно критикувати підходи інших вчених, надавати особисті визначення правових категорій, дотримуючись принципів етики та академічної доброчесності.

СК 07. Здатність здійснювати аналіз законодавчих актів та їх експертизу, на підставі чого розробляти пропозиції щодо внесення змін та доповнень до чинного законодавства України, прийняття нових законодавчих актів.

СК 08. Здатність кваліфіковано з дотриманням етики та академічної доброчесності відображати результати наукових досліджень у наукових статтях і тезах та опублікувати у фахових вітчизняних виданнях та у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз.

СК 11. Здатність здійснювати буквальне та системне тлумачення адміністративно-правових норм, під час застосування норм загального та спеціального характеру при вирішенні справ у сфері публічного адміністрування (видання адміністративних актів, захист прав та законних інтересів приватних осіб, застосуванні адміністративної відповідальності тощо).

СК 12. Здатність до аналітичної, системно-порівняльної оцінки чинного стану та напрямів розвитку теорії кримінального права, понятійного (категоріального) апарату, змісту та сутності превалюючих методів наукового дослідження проблем кримінального законодавства

СК 13. Здатність здійснювати буквально та системне тлумачення кримінально-правових норм під час застосування загальних та спеціальних правил кваліфікації кримінально протиправної поведінки, жінок та неповнолітніх зокрема.

СК 14. Здатність до аналізу закономірностей кримінальних правопорушень (окремих видів), виявляти їх детермінацію, будувати систему запобігання злочинам (їх видам) на загальнодержавному та регіональному рівнях.

СК 15. Здатність до оцінювання особливостей правового регулювання виконання покарань в Україні.

СК 16. Здатність здійснювати тлумачення кримінально-процесуальних норм під час проведення досудового розслідування.

СК 17. Здатність опанувати технології роботи з науковим текстом, розвивати вміння і навички мовностилістичного аналізу наукового тексту; аргументовано оцінювати наукове мовлення в різних комунікативних ситуаціях щодо дотримання норм літературної мови.

ПРН 01. Самостійно мислити, проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей.

ПРН 02. Знати методологічні засади (підходи, принципи та методи) правового дослідження.

ПРН 03. Формулювати наукові гіпотези й завдання, обирати інноваційні напрями, методи й моделі вирішення проблем в галузі права.

ПРН 04. Демонструвати навички самостійного виконання наукового дослідження, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, оцінювати результати автономної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток та навчання інших.

ПРН 05. Розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, в юридичній сфері на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання, для розв'язання актуальних правових, соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем.

ПРН 06. Вміти самостійно проводити викладацьку діяльність у ЗВО юридичного профілю та використовувати результати наукової діяльності у педагогічній практиці в умовах динамічних змін розвитку суспільства.

ПРН 07. Вміти використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні, пошуку, обробленні, аналізі правової інформації та інтерпретації правових джерел, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

ПРН 08. Демонструвати навички наукової комунікації, міжнародного співробітництва, представляти широкій науковій спільноті й громадськості наукові результати у правозастосуванні державною й іноземними мовами в усній і письмовій формі.

ПРН 09. Аналізувати та тлумачити чинне законодавство, правотворчу і правозастосовчу діяльність, розробляти пропозиції щодо їх удосконалення та впровадження у практичну діяльність.

ПРН 10. Вміти професійно презентувати власні результати досліджень в галузі права на міжнародних науково-практичних конференціях, семінарах, у наукових виданнях, практично використовувати іноземну мову в науковій та педагогічній діяльності.

ПРН 11. Вміти самостійно збирати та критично опрацьовувати правові джерела, проводити їх текстологічне вивчення, тлумачення, надавати їм критичну характеристику.

ПРН 12. Вміти організовувати та забезпечувати наукове супроводження адміністративно-правового регулювання та кваліфікацію адміністративних правопорушень.

ПРН 13. Діагностувати кримінально-правове та кримінально-виконавче законодавство, аналізувати стан правопорушень у країні та у її регіонах, визначати стратегію запобігання.

ПРН 14. Вміти критично оцінювати кримінально-процесуальне законодавство, сучасні форми та методи розслідування кримінальних правопорушень, узагальнювати практику запобігання.

ПРН 15. Вміти налізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН 16. Розв'язувати проблеми, пов'язані з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ПРН 17. Оцінювати проблеми адміністративно-правового регулювання та пропонувати шляхи їх вирішення.

ПРН 18. Застосовувати методології та теорії кримінального права, вміти здійснювати системно-правовий аналіз доктринальних та правових проблем реалізації кримінально-правових інститутів.

ПРН 19. Застосовувати кримінально-правову законотворчу та правозастосовну практики, вміти надавати правову оцінку реально вчиненого суспільно небезпечного діяння з урахуванням об'єктивних та суб'єктивних особливостей правопорушення.

ПРН 20. Оцінювати проблеми правового регулювання виконання покарань в Україні та знаходити шляхи їх вирішення.

ПРН 21. Прийняття самостійних рішень по кримінальному провадженню.

3. Організація проведення практики

3.1. Організацію педагогічної практики та контроль за її проходженням забезпечують кафедри ОДУВС, за якими закріплені аспіранти (ад'юнкти).

3.2. Терміни проходження педагогічної практики та її зміст зазначаються в індивідуальному плані практиканта та затверджуються науковим керівником.

3.3. Керівником практики призначається науковий керівник дисертаційної роботи (в окремих випадках – науково-педагогічний працівник цієї ж кафедри).

Загальне керівництво практикою покладається на завідувача кафедри.

3.4. Безпосередній керівник педагогічної практики зобов'язаний:

- забезпечувати чітку організацію, планування та облік результатів практики;
- створити необхідні умови для виконання індивідуального плану проходження практики;
- оцінювати проходження практики відповідно до Положення;
- проводити виховну роботу зі здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії з акцентом на розвиток ділових та морально-вольових якостей, дотримання правил етичної поведінки, службової дисципліни та законності;
- на засіданнях кафедри доповідати щодо проходження практики та її підсумки;
- надавати допомогу організаційного та методичного характеру навчальній взаємодії та з підготовки практикантом індивідуального плану проходження практики, звіту про практику, план-конспектів проведення занять;
- брати участь у настановчому інструктажі (перед початком практики);
- у випадку порушення практикантом дисципліни, нехтування своїми обов'язками, а також виникненні конфліктних ситуацій повідомляти про це письмово (рапортом або заявою) завідувача кафедри;
- підготувати відгук-характеристику на практиканта за результатами проходження практики.

3.5. У межах завдань педагогічної практики здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії має право:

- ознайомитися з номенклатурою справ кафедри (обліково-звітними та навчально-методичними матеріалами);
- користуватись матеріально-технічною базою кафедри;
- звертатися за консультаціями з надання методичної допомоги до безпосереднього керівника практики;
- відвідувати заняття досвідчених науково-педагогічних працівників кафедри з метою вивчення методики викладання та передового педагогічного досвіду;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації і порядку проведення практики.

3.6. При проходженні практики здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії зобов'язаний:

- дотримуватись правил внутрішнього розпорядку Університету, службової дисципліни, норм моралі та професійної етики, розпоряджень керівника практики та завідувача докторантури та аспірантури;
- вивчити нормативно-правові акти з питань законодавчого та нормативно-правового регулювання питань вищої освіти в Україні, організації освітнього процесу та діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників у вищих навчальних закладах;
- результати проходження практики відображати у звітній документації.

3.7. У результаті проходження практики здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен знати:

- нормативно-правові акти, які регламентують діяльність закладів вищої освіти, у тому числі із специфічними умовами навчання, планування й організацію освітнього процесу;
- функціональні обов'язки науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів;
- особливості оформлення індивідуального плану роботи науково-педагогічного працівника та змістовне наповнення в усіх видів його діяльності;
- організацію впровадження та практику використання комп'ютерної техніки, інформаційних та мультимедійних систем, а також статистичних баз даних;
- форми та засоби організації й контролю самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- структуру та зміст навчальних планів;
- вимоги до складання тематичного плану, навчальної програми, робочої навчальної програми, планів-конспектів семінарського і практичного занять, методику їхньої підготовки, проведення й аналізу.

3.8. У результаті проходження педагогічної практики здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен вміти:

- методично грамотно оформлювати плани-конспекти семінарських та практичних занять (логічність і послідовність, повноту і репрезентативність, використання нормативних та наукових джерел, загальну грамотність, якість дидактичних матеріалів);
- укладати тестові матеріали для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу;
- встановлювати контакт з аудиторією та підтримувати його протягом заняття;
- використовувати різні технічні засоби навчання в освітньому процесі;
- аналізувати, узагальнювати та обґрунтовувати результати педагогічної діяльності.

3.9. За результатами проходження педагогічної практики здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен отримати навички:

- проведення заняття в якості науково-педагогічного працівника;
- підготовки необхідних для занять наочних засобів, методичних рекомендацій, дидактичного забезпечення;
- вивчення передового педагогічного досвіду і вміння застосовувати його у власній практичній діяльності;
- працювати на етапі підготовки до практичних та семінарських занять з науковою літературою, монографіями, дисертаціями, енциклопедіями, словниками, періодичними та іншими джерелами.

Звіт про результати проходження педагогічної практики заслуховується на засіданні кафедри.

4. Порядок проходження педагогічної практики та її зміст

4.1. Педагогічна практика включає чотири етапи: підготовчий, початковий, основний, заключний.

Підготовка до проведення практики розпочинається на лекційних, семінарських та практичних заняттях із професійно орієнтованих дисциплін.

На початковому етапі практикант:

- з'ясовує функції, мету, завдання практики;
- складає індивідуальний план проходження практики;
- ознайомлюється з організаційною, навчально-методичною та науковою роботою кафедри, нормативно-правовою базою, що регламентує організацію освітнього процесу у закладах вищої освіти (зокрема – із специфічними умовами навчання) та основами методики викладання і педагогічної майстерності у вищій школі;
- відвідує заняття керівника практики;
- укладає розгорнуті план-конспекти занять, обговорює їх з науковим керівником;
- готує необхідні методичні та дидактичні матеріали для проведення занять.

На основному етапі практики практикант:

- проводить на належному методичному рівні заняття відповідно плану;
- організовує та проводить консультації для здобувачів першого/другого рівня вищої освіти;
- приймає активну участь у засіданнях кафедри.

На заключному етапі практикант:

- готує звітні матеріали проходження практики;
- звітує безпосередньому керівнику практики з метою перевірки та оцінювання;
- захищає результати практики на кафедрі.

4.2. Індивідуальний план проходження педагогічної практики відображає заплановані організаційні, практичні та звітні заходи. У плані вказується терміни проведення заходів та робляться відмітки про їх виконання власноруч.

Під час проходження педагогічної практики здійснюється контроль виконання індивідуального плану як безпосереднім керівником, так і завідувачем кафедри.

Після завершення проходження практики практикант складає та подає на кафедру погоджений із безпосереднім керівником звіт про її проходження (якщо завідувач кафедри є керівником практики, то звіт не погоджується, а лише затверджується ним).

4.3. Звіт про проходження практики має містити відомості про виконання індивідуального плану практиканта; план-конспекти та методичні розробки занять; відгук-характеристику керівника практики. Матеріали практики необхідно переплести або прошити.

4.4. Під час навчальної практики практикант повинен оволодіти основами конструктивно-планувальних, комунікативно-навчальних, організаційних та

дослідницьких умінь, які підлягають оцінюванню: *конструктивно-планувальні вміння*:

а) складати план-конспекти семінарських та практичних занять; визначати мету та завдання кожного заняття, його структуру; укласти зміст план-конспекту заняття; доцільно добирати дидактичний матеріал, визначати систему завдань і вправ;

б) обирати ефективні методи і прийоми досягнення сформульованих цілей занять;

в) встановлювати міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки;

г) використовувати усі дидактичні можливості підручників з навчальної дисципліни (методичний апарат, контрольні питання і завдання, ілюстративний матеріал, вправи тощо);

д) визначати послідовність виконання завдань на практичному занятті;

е) використовувати реальні та проєктувати навчальні ситуації;

є) методично грамотно використовувати технічні засоби навчання на занятті;

ж) проводити методичний аналіз навчального матеріалу: встановлювати наступність і перспективність у вивченні, співвідношення між теоретичним матеріалом і практичними вміннями, диференціювати матеріал за ступенем складності його засвоєння, виокремлювати головне;

комунікативно-навчальні вміння:

а) встановлювати і підтримувати контакт з аудиторією;

б) визначати об'єкти контролю навчальної діяльності студентів і добирати відповідні їм методичні прийоми, у тому числі тестові завдання;

в) розуміти та застосовувати різні засоби комунікації;

організаційні вміння:

а) організувати виконання власного плану практики;

б) забезпечувати потрібний ритм навчальної діяльності на заняттях;

в) навчати студентів раціональним прийомам самостійної роботи;

г) раціонально поєднувати колективні (фронтальні, групові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням теми і завдань заняття;

д) здійснювати різні прийоми активізації студентів;

е) методично доцільно використовувати традиційні посібники, аудіативні, аудіовізуальні та візуальні технічні засоби навчання;

розвивально-виховні вміння:

а) реалізувати навчальний, розвивальний та виховний потенціал змісту заняття;

б) формувати і розвивати інтелектуальну та емоційну сфери особистості студента, його пізнавальні інтереси;

дослідницькі вміння:

а) виявляти рівень сформованості професійних навичок та вмінь використовуючи можливості змісту навчальної дисципліни;

б) спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід науково-педагогічних працівників кафедри, переносити ефективні прийоми і форми роботи в практику власної діяльності;

в) вивчати нормативні, науково-методичні та педагогічні джерела інформації, а також вдосконалювати власні знання з навчальних дисциплін психолого-педагогічного циклу.

5. Захист результатів педагогічної практики

5.1. До захисту практики на кафедрі здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії подається:

щоденник педагогічної практики який включає: індивідуальний графік проходження практики; робочі записи під час проходження педагогічної практики;

звіт про проходження педагогічної практики;

характеристика керівника практики;

оцінка результатів проходження педагогічної практики.

Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які не виконали індивідуальний план проходження практики, до її захисту не допускаються.

5.2. Результати практики та її захист оцінюються на підставі наданих звітних документів, а також висновків, які відображені у відгуку характеристиці керівника практики.

Захист практики оцінюється за 100-бальною шкалою з метою одержання еквівалентних оцінок за національною шкалою та за шкалою ECTS.

5.3. Здобувачу вищої освіти ступеня доктора філософії, який не виконав програму практики, отримав негативний висновок щодо її проходження або незадовільну оцінку за результатами захисту, надається право повторного її проходження та захист в установленому порядку.